

strateginen **TUTKIMUS**

**Haitalliset
lapsuudenkokemukset
elämäkulussa: pitkän
aikavälin seuraukset ja
vaikuttavat
ehkäisyn keinot
(ACElife)**

Tilannekuvaraportti 2022

SUOMEN AKATEMIA

1. Tiivistelmä

Moni lapsi kokee lapsuutensa aikana haitallisia asioita, kuten laiminlyöntiä, väkivaltaa tai vanhempien liiallista päihteiden käyttöä, rikollista toimintaa tai mielenterveysongelmia. Kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa näitä kokemuksia kutsutaan käsitteellä *adverse childhood experiences (ACE)*, ja niillä on osoitettu olevan pitkäkestoisia vaikutuksia yksilön hyvinvointiin. Onkin tärkeää, että haitallisia lapsuudenkokemuksia ja niiden seurauksia pyritään ennaltaehkäisemään.

Suomessa haitallisia lapsuudenkokemuksia ennaltaehkäisevien ja niiden vaikutuksia korjaavien palvelujen haaste on kuitenkin se, että palvelujen vaikuttavuudesta on vähän tietoa. Tietopohjassa on aukkoja myös siinä, millaisia lapsuudenajan kokemusten haitalliset vaikutukset todellisuudessa ovat suomalaisten lasten kohdalla. Myös lasten näkökulman huomioiminen palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä on ollut vähäistä, vaikka lasten osallisuuden tärkeydestä on olemassa kattavaa tutkimuskirjallisuutta.

ACElife- hankkeessa vastataan näihin puutteisiin. Pyrkimyksenä on turvata yhdenvertaiset tulevaisuuden mahdollisuudet lapsille, joilla on haitallisia lapsuudenkokemuksia sekä antaa hyvinvointialueille, kunnille ja kolmannen sektorin toimijoille toimivia ja vaikuttavia välineitä työskennellä lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi eri hallinnonaloilla. Tavoitteena on myös lasten osallisuuden ja yleisesti lapsen oikeuksien nykyistä parempi toteutuminen niin tutkimuksessa kuin käytännön palveluiden suunnittelussa. Hankkeessa on huomioitu erilaisia haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä, kuten perheet, jotka tarvitsevat kulttuurisensitiivistä vanhemmuuden tukea.

Hankkeessa tuotetaan pitkittäisiin rekisteriaineistoihin perustuvaa tutkimusta ACE-kokemusten piirteistä ja vaikutuksista yksilön myöhempään elämään, edistetään lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sekä poliisin toiminnan vaikuttavuutta arvioimalla laajasti nykyisiä käytäntöjä sekä tarkastellaan, miten lapsen kaltoinkohtelun eri muotoja tunnistetaan palvelujärjestelmissä ja kuinka kattavasti ne on kriminalisoitu Suomessa. ACElife: n kolme yleistä vaikuttavuustavoitetta ovat 1) Lisätä sosiaali- ja terveyspalvelujen suunnittelijoiden, tutkijoiden ja lasten ymmärrystä lapsuudenajan haitallisista kokemuksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista, 2) Lisätä lasten suojelua toteuttavien palveluiden vaikuttavuutta ja 3) Edistää lapsen oikeuksien toteutumista.

Hankkeen tieteellinen viitekehys rakentuu kolmen monitieteellisen käsitteen ympärille: haitalliset lapsuudenkokemukset, elämänkaari ja lasten osallisuus. Haitalliset lapsuudenkokemukset ovat moninaisia, kumuloituvia ja ne liittyvät usein toisiinsa, jolloin yksittäisten haitallisten kokemusten tarkastelu ei riitä. Elämänkaarinäkökulma korostaa sitä, että yksittäiset kokemukset elämässä eivät tapahdu irrallaan henkilön muusta elämästä. Osallisuudella viittaamme puolestaan siihen, että lapset otetaan mukaan heidän elämäänsä liittyvään keskusteluun ja päätöksentekoon. ACElife on

monitieteellinen hanke, jossa yhdistyvät yhteiskuntatieteet, sosiaalityö, psykologia, hoitotiede, väestötiede, epidemiologia, kriminologia, hallintotiede ja oikeustiede. Lisäksi hankkeella on tieteellinen neuvonta-elin, joka koostuu kansainvälisistä tutkijoista. ACElife toteutetaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa, jotka edustavat keskeisiä suomalaisia lasten kanssa työskenteleviä toimijoita, palvelujen tarjoajia ja kehittäjiä. Tutkimus ja tulosten levittäminen käytäntöön toteutetaan monisuuntaisena prosessina tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

2. Yhteiskunnallinen haaste

Moni suomalainen kokee lapsuutensa aikana asioita, joilla voi olla pitkäaikaisia haitallisia vaikutuksia yksilön hyvinvointiin ja terveyteen¹. Tällaisia kokemuksia ovat muun muassa erilainen lapseen kohdistuva väkivalta ja laiminlyönti sekä perheen monimuotoiset ongelmat, kuten vanhempien välisen väkivallan todistaminen, vanhemman mielenterveys- ja päihdehäiriöt tai rikollinen toiminta. Kansainvälisessä tutkimuksessa tällaisia kokemuksia kutsutaan usein kattokäsitteellä *adverse childhood experiences (ACE)*², joka voidaan suomentaa käsitteellä haitalliset lapsuudenkokemukset. Esimerkiksi tuoreen lapsiuhritutkimuksen tulosten mukaan näiden kokemusten esiintyvyys suomalaisnuorilla on vuosikymmenten suotuisan kehityksen jälkeen ainakin joiltain osin kääntynyt nousuun³.

Haitalliset lapsuudenkokemukset ja niiden vaikutukset voivat estää yksilöä toteuttamasta täysipainoista elämää. Vaikutukset voivat näkyä niin mielenterveyshäiriöinä, päihteidenkäyttönä, somaattisina sairauksina kuin väkivaltaisena tai rikollisena käyttäytymisenä⁴. Jos verrataan näitä lapsia lapsiin, joilla haitallisia lapsuudenkokemuksia ei ole, eivät mahdollisuudet elämässä ole täysin tasavertaiset. Tämä on haaste niin yksilöiden kuin yhteiskunnankin näkökulmasta. Elämme hyvinvointiyhteiskunnassa, jonka yhtenä keskeisenä tehtävänä on turvata kaikille lapsille suotuisat kasvuolosuhteet joko perheessä tai palvelujärjestelmän tukemana.

Lapsuudenajan haitalliset kokemukset ovat myös kansantaloudellinen haaste. Haitallisten lapsuudenkokemusten vaikutusten kustannukset esimerkiksi myöhemmällä iällä tarvittavina mielenterveyspalveluina tai työkyvyttömyytenä on arvioitu olevan merkittäviä⁴. Haitalliset kokemukset tuottavat kustannuksia myös jo lapsuudessa. Esimerkiksi lastensuojelun kustannukset kuudessa suurimmassa suomalaisessa kaupungissa Helsingissä, Espoossa, Vantaalla, Tampereella, Turussa ja Oulussa, olivat vuonna 2020 yhteensä runsaat 422 miljoonaa euroa⁵.

On tärkeää, että haitallisia lapsuudenkokemuksia pyritään ennaltaehkäisemään. Mikäli ennaltaehkäisy ei onnistu ja kokemuksia esiintyy, kokemusten haitallisia vaikutuksia on pyrittävä estämään.

Suomessa järjestetään paljon erilaisia ennaltaehkäiseviä ja korjaavia palveluita ja interventioita. Palveluita tuottavat hyvinvointialueet, yksityiset toimijat ja kolmas sektori. Palveluverkoston haaste kuitenkin on se, että erilaisten palveluiden ja interventioiden vaikuttavuudesta on vähän tietoa. Tietopohjassa on aukkoja on myös siinä, millaisia lapsuudenajan kokemusten haitalliset vaikutukset todellisuudessa ovat juuri suomalaisten lasten kohdalla. Tiedon puute on haaste palveluiden suunnittelun ja kohdentamisen näkökulmasta. Erityisesti julkisin varoin järjestettyjen palvelujen (ja niiden kehittämisen) tulisi perustua tutkittuun tietoon. Vaikutusten tutkiminen on ajankohtaista, koska sote-uudistuksessa monia palveluja organisoidaan uudelleen.

Vaikka puhumme lapsille suunnatuista palveluista, ne suunnitellaan ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan useimmiten aikuisten näkökulmasta. Lasten ottaminen mukaan palveluiden suunnitteluun ja palveluita koskevan tutkimustiedon tuottamiseen on jo pitkään ollut Suomessakin tavoitteena, mutta käytännön toteutus on ollut vähäistä ja näennäistä. Lasten osallisuudesta on olemassa kattavaa tutkimuskirjallisuutta, jonka hyödyntäminen olisi tärkeää. Tutkimukseen ja kehittämiseen tulee ottaa mukaan juuri niitä lapsia, joita kyseinen asia koskee. Haitallisissa lapsuudenkokemuksissa aktiiviset Nuorisoparlamentit jäsenet eivät välttämättä ole riittävä osallistettava kohderyhmä, vaan mukaan pitää saada kokemusasiantuntijoita ja palvelujen todellisia käyttäjiä.

2.1. Tavoitteet

ACElife pyrkii turvaamaan yhdenvertaiset tulevaisuuden mahdollisuudet lapsille, joilla on haitallisia lapsuudenkokemuksiaantaa hyvinvointialueille, kunnille ja kolmannen sektorin toimijoille toimivia ja vaikuttavia välineitä työskennellä lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi eri hallinnonaloilla. Lisäksi tavoitteena on lasten osallisuuden ja yleisemminkin lapsen oikeuksien parempi toteutuminen niin tutkimuksessa kuin käytännön palveluiden suunnittelussa. Hankkeessa on huomioitu erilaisia haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä, kuten perheet, jotka tarvitsevat kulttuurisensitiivistä vanhemmuuden tukea.

Tavoitteisiin pyritään 1) tuottamalla pitkäjäsen rekisteriaineistoihin perustuvaa tutkimusta ACE-kokemusten piirteistä ja vaikutuksista yksilön myöhempään elämään, 2) arvioimalla laajasti nykyisten käytäntöjen ja palveluiden vaikuttavuutta sekä 3) sitä, miten lapsen kaltoinkohtelun eri muotoja tunnistetaan palvelujärjestelmissä ja kuinka kattavasti ne on kriminalisoitu Suomessa. Hankkeella on kolme yleistä vaikuttavuustavoitetta.

1. Lisätä sosiaali- ja terveystieteiden suunnittelijoiden, tutkijoiden ja lasten ymmärrystä lapsuudenajan haitallisista kokemuksista ja niiden mahdollisista vaikutuksista.

2. Lisätä lasten suojelua toteuttavien palveluiden vaikuttavuutta.
3. Edistää lapsen oikeuksien toteutumista.

3. Tutkimuksen state-of-the-art

Haitalliset lapsuudenkokemukset (adverse childhood experiences, ACE) on hankkeemme keskeisin käsitteellinen viitekehys². Haitalliset lapsuudenkokemukset ovat moninaisia, kumuloituvia ja liittyvät usein toisiinsa, jolloin yksittäisten haitallisten kokemusten tarkastelu ei riitä. Toinen keskeinen tutkimuksellinen viitekehys on elämänkaaren näkökulma. Yksittäiset kokemukset elämässä eivät tapahdu irrallaan henkilön muusta elämästä: kaikki elämänvaiheet kiinnittyvät sosiaaliseen ja historialliseen kontekstiin⁶. Kolmas keskeinen tutkimuksellinen viitekehys ACElife:ssä on osallisuutta korostava lapsuuden tutkimuksen näkökulma.⁷ Sillä viittaamme siihen, että lapset otetaan mukaan heidän elämäänsä liittyvään keskusteluun ja päätöksentekoon. ACElife toteutetaan viidessä eri työpaketissa, jotka liittyvät tiiviisti toisiinsa. Seuraavassa on kuvattu näitä viittä kokonaisuutta erikseen.

3.1. Rekisteritutkimusta haitallisten lapsuudenkokemusten piirteistä ja yhteydestä yksilön myöhempään elämään

Kansainvälisesti tutkimustieto haitallisista lapsuudenkokemuksista (ACE) on lisääntynyt viime vuosina paljon. Valtaosa tutkimuksista perustuu kuitenkin kyselytutkimuksiin ja usein tutkimuksissa tarkastellaan haitallisia kokemuksia varsin kapeasti. Aineistot ovat harvoin pitkäaikaisia, jotka mahdollistaisivat samojen henkilöiden seurannan ajassa ja siten erilaisten kokemusten ajoittumisen tutkimuksen

ACELife:n ensimmäisessä työpaketissa hyödynnämme laajaa rekisteriaineistoa, jossa on kerätty ja yhdistetty tietoa eri viranomaisrekistereistä. Aineisto kattaa kaikki Suomessa vuonna 2000 asuneet alle 15-vuotiaat lapset ja heidän vanhempansa sekä muut saman talouden aikuiset, sekä muualla asuvat biologiset vanhemmat. Tiedot päivittyvät aineistoon vuosittain. Aineisto mahdollistaa moninaisten haitallisten kokemusten tarkastelun, kuten vanhempien mielenterveysongelmat, päihteiden käyttö, vanhemman vankeus ja lapsen kokema väkivalta. Tutkimme erityisesti haitallisten lapsuudenkokemusten piirteitä, kasautumista ja vaikutuksia myöhempään elämään.

Aineisto on kansainvälisesti ainutlaatuinen ja antaa poikkeukselliset mahdollisuudet haitallisten lapsuudenkokemusten tutkimukseen. Aineiston avulla pystymme tuottamaan kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta haitallisista lapsuuskokemuksista, joka paitsi palvelee käytännön toimia Suomessa, kehittää myös alan tieteellistä tutkimusta kansainvälisesti.

3.2. Lastensuojelun avo- ja sijaishuollon vaikuttavuus

Lastensuojelu on yksi keskeinen toimija haitallisten lapsuudenkokemusten tunnistamisessa ja lasten tarpeisiin vastaamisessa. Lastensuojelussa lasta ja perhettä voidaan tukea lastensuojelun avohuollon tukitoimin sekä viimekädessä sijoittamalla lapsi kodin ulkopuolelle. Toisessa työpaketissa tutkimme sekä lastensuojelun avo- että sijaishuollon vaikuttavuutta.

Avohuoltoa koskevan tutkimuksen lähtökohtana on oletus siitä, että oikea-aikaisilla, lapsen ja perheen tarpeisiin vastaavilla lastensuojelun avohuollon palveluilla voidaan parhaimmillaan ehkäistä lapsen kaltoinkohtelua ja vähintäänkin vähentää raskaampien, kalliimpien ja perheen oikeuksiin voimakkaammin puuttuvien toimenpiteiden, kuten huostaanoton tarvetta. Avohuollon tukitoimista on kuitenkin vain vähän tutkittua tietoa ja olemassa oleva tieto perustuu pieniin aineistoihin ja niiden laadulliseen analyysiin. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan isojen, määrällisten aineistojen avulla sitä, mitkä eri tekijät vaikuttavat siihen, tulevatko lapsi ja perhe autetuiksi lastensuojelun avohuollon tukitoimenpitein vai johtaako asiakkuus lapsen huostaanottoon. Tätä tarkastellaan muun muassa perheiden sosioekonomisten taustojen sekä palvelupolkujen valossa. Tutkimus tuottaa aikaisempaa tarkempaa tietoa lopputulemaltaan erilaisten lastensuojeluasiakkuuksien taustoista ja erityisesti avohuollon tukitoimenpiteistä ja sen avulla voidaan kehittää lastensuojelun avohuollon palveluvalikkoa.

Lastensuojelun sijaishuoltoa on taas aikaisemmin tutkittu pääosin laajoilla rekisteriaineistoilla. Näiden tutkimusten perusteella tiedetään, että sijoitetuilla lapsilla on muuhun väestöön verrattuna enemmän erilaisia haasteita myöhemmin elämässään. Tutkimuksissa ei ole kuitenkaan juuri kiinnitetty huomiota siihen, miten sijaishuollon palvelut vastaavat lapsen tarpeisiin, kuten lapsen turvallisuuden varmistamiseen lyhyellä aikavälillä tai millaisia eroja eri sijaishuollon muodoilla on.

Tässä tutkimuksessa määritellään ensin sijaishuollon laitoshoidon tavoitteet ja laadun elementit tutkimukseen ja kokemukseen perustuen (yhdessä ammattilaisten, perheiden ja lasten kanssa). Tämän jälkeen tutkitaan sitä mitkä hoidon elementit ja millä tavalla ovat vaikuttavia tavoitteiden saavuttamiseksi, lyhyellä muutaman vuoden aikajänteellä. Sijaishuollon tutkimukseen perustuen osataan sanoa, mistä sijaishuollon laitoshoidon vaikuttavuus koostuu ja miten pystymme tarjoamaan vaikuttavampaa palvelua kaikkein vaativinta lastensuojelun tukea tarvitseville lapsille.

3.3. Haitalliset lapsuudenkokemukset ja rikosoikeusjärjestelmä

Rikosoikeudellisen järjestelmän kohtaamien lasten ja nuorten parissa haitalliset lapsuudenkokemukset ovat yleisiä. Vakavimpien kaltoinkohtelun muotojen pitäisi itsessään johtaa rikosoikeudellisiin seuraamuksiin, minkä lisäksi haitalliset lapsuudenkokemukset ovat yhteydessä sekä rikosten tekemiseen että uhriksi joutumiseen myöhemmin elämässä. Suomalaista

tietoa aiheesta on vähemmän. Kolmannessa työpaketissa tuotamme laajojen rekisteriaineistojen avulla ajantasaista tietoa haitallisten lapsuudenkokemusten yleisyydestä rikoksista epäiltyjen ja uhrien joukossa, tarkastellen erityiskysymyksenä alaikäisten välisen rikollisuuden osapuolia.

Tutkimuksen lähtökohtana on se, että rikosprosessin ja rikosoikeudellisen järjestelmän tarkoituksena on suojella osallisten oikeuksia asemasta riippuen. Erityisesti alaikäisten osallisten kohdalla tavoitteena on myös lapsen oikeuksien toteutuminen ja lapsen kohtelu hänen etunsa mukaisesti. Lapsen etu voi olla ristiriidassa asianosaisen edun kanssa ja lisäksi alaikäisten osallisten edut voivat olla ristiriidassa keskenään.

Tutkimme myös, mitä erityisiä vaatimuksia rikoksesta epäillyn alaikäisyys esitutkinnalle asettaa ja millaisia takeita rikosoikeudellinen järjestelmä antaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisten oikeuksien toteutumiselle. Työpaketissa tarkastellaan sääntelyn riittävyttä, soveltamiskäytäntöjä ja menettelyjä sekä annetaan tarvittaessa konkreettisia ohjeistuksia lainsäätäjälle ja -soveltajille lapsen aseman parantamiseksi. Haitallisten lapsuudenkokemusten negatiivisten seurausten ehkäisemiseksi olisi tärkeää, että rikosoikeudellinen järjestelmä osaisi vastata näiden usein kohtaamiensa lasten ja nuorten tarpeisiin.

Valtioilla on velvollisuus suojella lapsia ja nuoria joutumasta rikosten uhriksi ja toteuttaa tätä velvollisuutta muun muassa kriminalisoimalla kaikista haitallisimmat lapsen kaltoinkohtelun muodot. Työpaketissa 3 arvioidaan Suomen rikoslain lapselle tarjoaman rikosoikeudellisen suojan tasoa ja annetaan tarvittaessa suosituksia lainsäädännön muutoksista niin, että lasten oikeus väkivallattomaan elämään saisi parempaa suojaa.

3.4. Vanhemmuuden tuki ja kolmannen sektorin työ lapsuuden haitallisten kokemusten ehkäisyssä

ACElife: n neljännessä työpaketissa tarkastellaan, miten voidaan vahvistaa kolmannen sektorin tarjoamien psykososiaalisten interventioiden tutkimusperustaisuutta sekä miten maahanmuuttajataustaisten perheiden palvelutarpeisiin voidaan vastata matalan kynnyksen peruspalveluissa, esimerkiksi perhekeskuksissa. Arvioimme palveluita, jotka on suunnattu heikommassa asemassa oleville väestöryhmille: perheille, jotka tarvitsevat kulttuurisensitiivistä vanhemmuuden tukea sekä väkivaltaisissa kotitalouksissa eläville lapsille.

Työpaketti jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa arvioidaan Combined Parent-Child Cognitive Behavioral Therapy -menetelmää (CPC-CBT), josta Suomessa käytetään nimitystä Lapsen kaltoinkohtelun katkaiseminen (LKK). Menetelmä on suunnattu perheille, joissa vanhempi on kohdistanut kuritusväkivaltaa lastaan kohtaan tai vanhempi on riskissä käyttäytyä väkivaltaisesti lastaan kohtaan. Työskentely tapahtuu koko perheen sekä erikseen lasten ja vanhempien kanssa. Interventiota ei ole tutkittu Suomessa, jossa sitä toteutetaan kolmannen sektorin ja julkisten

palveluiden yhteistyönä. Yhteistyökumppanina toimii menetelmän Suomeen tuonut Ensi- ja turvakotien liitto. Kyseessä on monimenetelmätutkimus, joka koostuu laadullisesta ja määrällisestä osuudesta, joissa tietoa kerätään lapsilta, vanhemmilta ja toimintaa vetäviltä ammattilaisilta. Muutoksia vanhemmuudessa, lasten ja vanhempien psyykkisessä voinnissa verrataan vertailuryhmään.

Toisessa osassa arvioidaan THL:n yhteistyökumppaneidensa kanssa kehittämää ja Helsingin kaupungin pilotoimaa Vanhempana Suomessa -ryhmätoimintaa. Ryhmässä tarjotaan psykoedukatiivista tukea ulkomaalaistaustaisille vanhemmille perhekeskuskontekstissa. Tavoitteena on vahvistaa lasten hyvinvointia ja turvallisuutta lisäämällä vanhempien luottamusta palveluihin ja madaltamalla kynnystä hakea apua tarvittaessa. Soveltuvuustutkimuksessa arvioidaan vanhempien ja ammattilaisten haastattelujen perusteella Vanhempana Suomessa -ryhmän soveltuvuutta palvelujärjestelmään. Lisäksi arvioidaan vanhempien haastattelujen ja kyselylomakeaineiston perusteella intervention vaikutuksia pilottiryhmiin osallistuvien vanhempien luottamukseen, hyvinvointiin ja kasvatuskäytäntöihin.

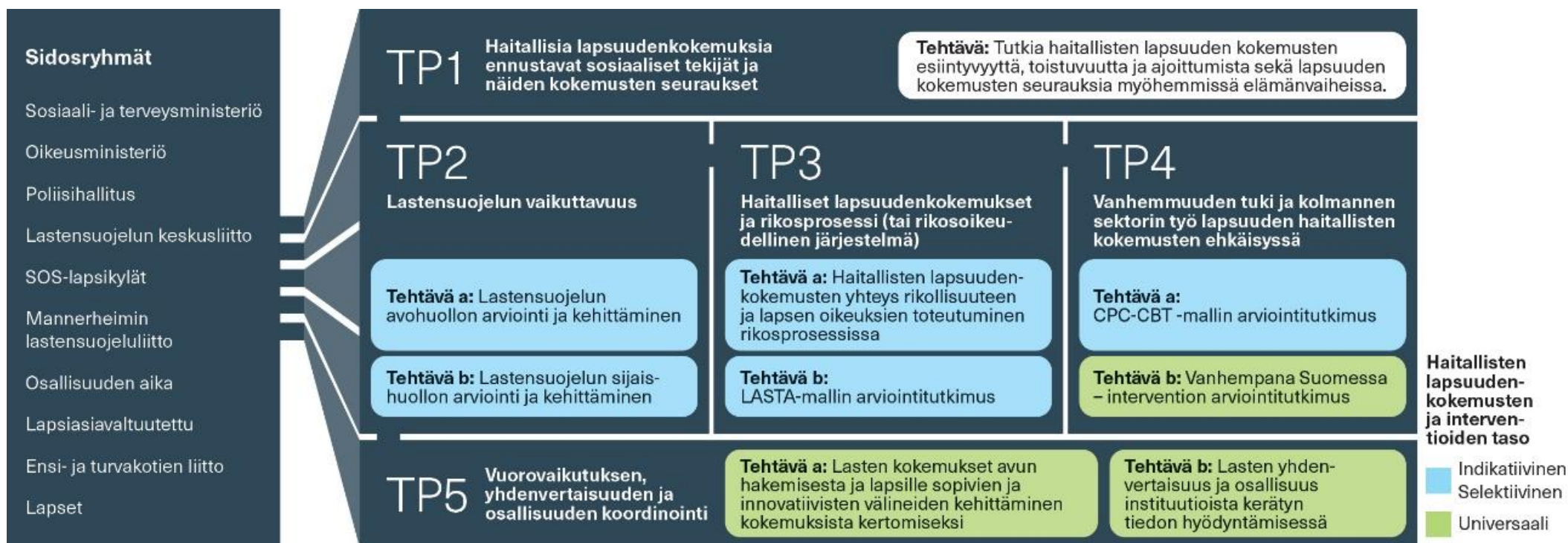
3.5. Lasten osallisuus

Viides työpaketti keskittyy lasten osallisuuteen. Kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, missä, miten ja milloin lapsia tulisi ottaa mukaan heitä koskevien palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen. Sen toteutuminen Suomessa on vielä vähäistä ja ACElife:ssä tavoitteemme on edistää tätä. Tutkimuksen näkökulmasta tuotamme myös tutkimusta lasten osallisuuden vaikutuksista, josta tutkimusta on kansainvälisestikin vielä varsin vähän.

4. Monitieteinen yhteistyö

Koska haitalliset lapsuudenkokemukset ovat moniulotteinen ilmiö, lähestytään niitä ACElife:ssä monitieteellisesti. Hankkeessa yhdistyvät yhteiskuntatieteet, sosiaalityö, psykologia, hoitotiede, väestötiede, epidemiologia, kriminologia, hallintotiede ja oikeustiede. Haitallisten lapsuudenkokemusten rinnalla ACElifin: n kaksi muuta keskeistä käsitettä ovat elämänkaari ja osallisuus. Myös nämä muodostavat monitieteellisen ja -menetelmällisen viitekehyksen hankkeelle.

ACElife: n viisi työpakettia työskentelevät tiiviisti yhdessä. Hanke toteutetaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa, jotka edustavat keskeisiä suomalaisia lapsille suunnattuja palveluja kehittäviä ja tarjoavia tahoja sekä lasten kanssa työskenteleviä toimijoita. Lisäksi ACElife: lla on tieteellinen monitieteellinen neuvoo-antava elin, joka koostuu kansainvälisistä alan tutkijoista. Näin ACElife yhdistää tieteentekijöitä, virkamiehiä, poliitikoita, kolmannen sektorin toimijoita ja lapsia saman pöydän ääreen. Kuviossa 1 on kuvattu ACElifin kokonaisuutta.

Kuvio 1. ACElife: n osat ja sidosryhmät

5. Vuorovaikutus ja vaikuttavuuden edistäminen

ACElife lähestyy tutkimusta ja sen tulosten levittämistä käytäntöön iteratiivisena ja monisuuntaisena prosessina, joka toteutetaan tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa. ACElifin keskeisimpiin vuorovaikutuskumppaneihin kuuluvat ensinnäkin ne **tahot, joiden tarjoamia palveluja tutkitaan (ryhmä 1)**. Nämä tahot ovat sitoutuneet osallistumaan tutkimuksen toteuttamiseen, kehittämään käytäntöjään tulostemme perusteella ja viestimään niistä. Tähän ryhmään kuuluvat Poliisihallitus, sosiaali- ja terveysministeriö, oikeusministeriö, Ensi- ja turvakotien liitto sekä Helsingin kaupunki. Ryhmä laajenee vielä hankkeen aikana kaupungeilla, joissa tutkitaan mm. sosiaalityön vaikuttavuutta.

Toisen yhteistyökumppaneidemme ryhmän muodostavat tulosten **levittämistä tukevat yhteistyökumppanit (ryhmä 2)**. He tarjoavat osaamistaan ja verkostojaan yksityiskohtaisten tutkimuskysymysten määrittämiseksi ja tulosten levittämiseksi. Ryhmään kuuluvat lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarinen ja järjestöjen edustajia Mannerheimin Lastensuojeluliitosta, Lastensuojelun Keskusliitosta, Osallisuuden aika ry:stä ja SOS-Lapsikylästä. Pyöreän pöydän keskusteluryhmiin 1 ja 2 kuuluvien organisaatioiden edustajien kanssa kerran vuodessa muodostaa ACElife-konsortion vuorovaikutuksen neuvoo-antavan elimen. Muita vuorovaikutuskumppaneita ovat:

- **Lapset:** lapset sekä antavat tutkimuksen kannalta välttämätöntä tietoa, että viestivät tuloksista. ACElife-hankkeen osallisuuskoordinaattori on keskeinen toimija kaikessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa, vastaten sen vaikuttavuudesta ja eettisyydestä. Lapsiin ollaan yhteydessä pääasiassa SOS-Lapsikylän kautta. Lapsiin ollaan vuorovaikutuksessa myös chateissa ja paneeleissa (esim. Apuu-chat, Sekasin-chat ja Digiraati) sekä hankkeelle yhteistyössä SOS-Lapsikylien kanssa nimettävän ”tubettajan” kautta. Muodostamme hankkeelle myös lapsista koostuvan neuvoo-antavan ryhmän. Lisäksi lapset osallistuvat palvelujen käyttäjinä tutkimukseemme niissä palveluissa, joiden vaikutuksia arvioimme. Lapsia varten muodostetaan oma vuorovaikutusuunnitelma keväällä 2023.
- **Päätäjät:** päätöksentekijöiden tavoittamiseksi tuotetaan paitsi poliittikasuosituksia, myös virtuaalinen aamukahvi-konsepti, johon kootaan teeman kannalta merkittäviä päätöksentekijöitä kahdesti vuodessa keskustelemaan hankkeen toiminnasta, tuloksista ja niiden siltaamisesta päätöksentekoon.
- **Akateeminen yhteisö:** ACElife tarttuu useisiin keskeisiin aukkoihin ja rajoituksiin nykyisessä ACE-kirjallisuudessa. Tulokset kiinnostavat kaikkia tutkijoita, jotka pyrkivät ymmärtämään ja ehkäisemään haitallisten lapsuuden kokemusten vaikutuksia, ja siksi niiden levittäminen kansallisiin ja kansainvälisiin akateemisiin yhteisöihin

muun muassa julkaisujen, kansainvälisen yhteistyön ja konferenssiosallistumisten kautta on tärkeää.

- **Suuri yleisö:** Palaute ja vuorovaikutus yleisön kanssa ovat olennaisen tärkeitä tutkimustulosten laajamittaisen levittämisen onnistumisen ja uusien toimintatapojen hyväksymisen kannalta. Erilaisia toimia ja tapahtumia suunnataan suoraan suurelle yleisölle koko hankkeen ajan muun muassa kaikille avointen verkkosivujen, vuosittaisten webinaarien, median ja kirjoitusten kautta.

Keskeisimpiä hankkeen päivittäisiä vuorovaikutuskanavia ovat hankkeen sosiaalisen median kanavat (Facebook, Twitter, Instagram) sekä verkkosivut (www.ancelife.fi), joissa julkaistaan säännöllisesti muun muassa uutisia ja blogeja, ja jotka mahdollistavat kahdensuuntaisen viestinnän. Hankkeessa hyödynnetään myös mukana olevien organisaatioiden nykyisiä viestintävastaavia ja vuorovaikutuskanavia ja muiden tahojen (esim. YOUNG-ohjelma) kanavia, kuten suunnitteilla olevaa yhteistä podcastia.

¹ Pitkänen, J., Remes, H., Moustgaard, H. & Martikainen, P. (2021) Parental socioeconomic resources and adverse childhood experiences as predictors of not in education, employment, or training: a Finnish register-based longitudinal study. *Journal of Youth Studies* 24(1).

² Struck, S., ym. (2021). Adverse childhood experiences (ACEs) research: A bibliometric analysis of publication trends over the first 20 years. *Child Abuse & Neglect* 112(2).

³ Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M. & Ellonen, N. (Käsikirjoitus). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022 – määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisusarja.

⁴ Hughes, K., ym. (2021). Health and financial costs of adverse childhood experiences in 28 European countries: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet* 6(11), e848 - e857.

⁵ www.kuusiokunnat.fi

⁶ Halfon, N. & Forrest, C. B. (2018). The emerging theoretical framework of life course health development. In N. Halfon, C.B. Forrest, R.M Lerner & Fautman E.M. (Eds.), *Handbook of life course health development*, 19–43. Springer.

⁷ Stenvall, E. (2018). *Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus. Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä*. Tampere: Tampere University.